

Norges Naturvernforbund

Friends of the Earth Norway

Årsrapport 2009

I 2009 klarte Naturvernforbundets Sverre Stakkestad å stoppe fullistribusjonen av telefonkataloger i Norge. Papirforbruket og CO₂-regnskapet for å dele ut katalogen til alle landets husstander var uakseptabelt. Han fikk blant annet med seg byutviklings- og klimabyråd i Bergen, Lisbeth Iversen, på laget. (Foto: Nils Tore Skogland)

Årsrapport 2009

Innhold:

Engasjementet trengs!, side 2
Lars Haltbrekken

Innledning, side 3
Christian Børs Lind

Naturmangfold:
Mye god politikk, men mer
trengs, side 4-5
Arnodd Håpnes

Energi, klima, samferdsel:
Energieffektivisering: Norges
største kraftverk, side 6-7
Holger Schlaupitz

Internasjonal prosjektavdeling:
200 000 skoleelever på
SPARE-kurs, side 8-9
Yngvild Lorentzen

Informasjon, side 10
Christian Børs Lind

Redaksjon:
Store omlegginger, side 11
Kristian Skjellum Aas

Organisasjon:
Et landsmøte på mediekartet,
side 12-14
Steinar Alsos

Aktive
Side 15
Christian Børs Lind

Foto:

Fra Naturvernforbundets arkiv
samt andre støttespillere.

Design og layout:

Kristian Skjellum Aas

Norges Naturvernforbund
Grensen 9b
0159 OSLO

Telefon 23 10 96 10
Telefaks 23 10 96 11
E-post naturvern@naturvern.no
www.naturvernforbundet.no

Engasjementet trengs!

Etter 30 års kamp ble det verdifulle Vefsna-vassdraget i Nordland vernet mot ødeleggende kraftutbygging. År med medgang og motgang, og framfor alt intenst arbeid i sterk allianse med mange andre, ga store resultat. Vassdraget blir ikke ofret på kraftutbyggingens alter, det blir tatt vare på for framtiden.

2009 ga oss en historisk naturmangfoldlov. Den gamle naturvernloven fra 1970 var ikke lenger tilstrekkelig til å ta vare på norsk natur i møte med de mange nye truslene. Naturmangfoldloven har skapt internasjonal oppsikt og skal sikre norsk natur de neste 30-40 årene.

Etter klimakonferansen i København i desember hvor godt over 100 statsledere fra hele verden møttes, uten å klare å bli enige om en ambisiøs klimaavtale, er det lett å bli dystert med tanke på framtidsutsiktene. Salige Gandhi sa en gang: Handlingen påvirker din tanke mer enn tanken påvirker handlingen. Når politikere verden over lar være å handle mot klimakrisen som de samtidig sier er verdens største utfordring – blir det lett å tenke at problemet ikke kan være så stort. Mangelen på handling påvirker tanken til å tro at problemet kanskje ikke er der lenger. Vi finner unnskyldninger. Akkurat som når vi fortsetter å røyke selv om vi veit det er farlig. Vi røyker jo ikke så mye. Norge er et lite land – vi slipper da ikke ut så mye. Vi trener mye – da tåler vi vel noen sigaretter? Norge satser på utvikling av teknologi for å lagre CO₂ under bakken – da tåler vel verden mer av vår olje?

Klimaproblemet har ikke forsvunnet selv om verdens ledere var blinde for løsningen i København. Det er viktigere enn noen gang at vi står på rundt om i landet og presser på for små og store utslippskutt. Det meste av utslippene vi har i dag skal uansett bort om noen år. København viste at vi ikke kan overlate klodens framtid til verdens statsledere. De har tydeligvis ikke motet som skal til. I alle fall ikke ennå.

Naturvernforbundet er ikke bare engasjert i Norge. Vi jobber i over 20 land i det tidligere Sovjetunionen og Afrika. Her bygger vi opp demokratiske miljøorganisasjoner som skal sloss for lavere utslipp og ivaretagelse av naturen i sine land.

Det viktigste du kan gjøre for miljøet er å melde deg inn i Naturvernforbundet. Da støtter du miljøkampen i Norge og i utlandet, og du får mulighet til sjøl å engasjere deg.

(Foto: Vern Vefsna)

Et år med gjennomslag

– Det er seirene vi lever for.

Når Naturvernforbundets mange aktive medlemmer roer ned inn mot årsskiftet, er det mange strevsomme timer og dager som passerer revy i bakspeilet, hanket inn fra dyrebar fritid. Og rekka med nederlag kan være vanskelig å overse. Flerfelts motorveier gjennom naturreservat med økte CO₂-utslipp som bonus, strandsoner som bygges ned, restene av gammelskog som elimineres, en uendelig rekke med vassdrag som bygges ut. Lista kunne gjøres lenger. Så hva holder aktivistene gående?

Landsstyremedlem Eirin Hivand Haneberg sier det enkelt i intervjuet i denne årsrapporten: - Det er seirene vi lever for. Og i 2009 er de lette å få øye på. Lokalt så vel som nasjonalt ble det et skjellsettende år for Naturvernforbundets arbeid. I utvalg:

Januar. Det store nasjonale Artsregistreringsprosjektet iverksatt, etter at Naturvernforbundet gjennom lang tid hadde holdt tak i det og arbeidet for den avgjørende finansieringen

Februar. Endelig gjennomslag for å stoppe det vanvittige sløseriet som fulldistribusjonen av den gamle telefonkatalogen representerte. Papirforbruket og CO₂-regnskapet var en sak for seg.

Mars. - Den nye Naturmangfoldloven vil kanskje bli stående som det viktigste den sittende regjeringen har gjort for miljøet, var leder Lars Haltbrekkens vurdering like før loven ble banket i gjennom i Stortinget.

April. Vefsna, det tredje siste av de tolv store vassdragene i Norge som ikke var utbygd, ble vernet i april. 40 års sammenhengende jobbing fra aktivister i Naturvernforbundet bar omsider frukt – og hvilken frukt. Som "bonus" ble også Tovdalsvassdraget vernet, det lengste, uutbygde vassdraget i Norge.

Mai. Regjeringens Lavenergiutvalg ble nedsatt på Naturvernforbundets initiativ – og konkluderte med at det var fullt mulig å halvere det norske energiforbruket.

Sommeren. På Hvaler ble Norges første marine nasjonalpark opprettet. 18 nye skogreservater pyntet noe på en ellers begredelig skogvernstatistikk, og litt mer i høyden: Da ville, vakre Breheimen Nasjonalpark ble formelt opprettet, var det Naturvernforbundets Lars Haltbrekken som holdt takk for maten-talen un-

Naturvernforbundets generalsekretær Jan Thomas Odegard mottar stiftelsen UNis miljøvernpris for 2009. (Foto: Christian Børs Lind)

der festmiddagen i Lom.

Høsten. I Asker ble Norges første kommunale energirådgivningstjeneste etablert, Naturvernforbundets folk var pådrivere. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus vant de første rundene i retten mot Løvenskiold som nektet å gi ut miljøinformasjon om skogen i Nordmarka. (Kronet med en definitiv seier i Høyesterett i 2010.) Naturvernforbundet kunne med god grunn applaudere da regjeringen økte egne klimamål til 40 prosent kutt i CO₂-utslipp innen 2020.

Hivand Haneberg, andre aktive og uunværlige støttespillere i og utenfor Naturvernforbundet slåss ikke forgjeves.

• naturmangfold

Mye god politikk, men

2009 var et bra år for naturvernet. Flere nye nasjonalparker ble åpnet, og mange har påpekt Naturvernforbundet i Buskerud og Naturvernforbundets Skogutvalg sin sentrale rolle da Trillemarka, Norges største skogreservat, ble etablert. Vefsna og flere vassdrag ble vernet, og vi fikk ny naturmangfoldlov.

Samtidig fikk vi flere alvorlige påminnelser om hvor sårbar naturen er. Full City-havariet, nye krisevarsler om oppdrettsnæringen, stryk i skogvern og norgesre-

kord i skyting av store rovdyr i moderne tid minner oss om at vi fremdeles har store utfordringer.

Oljekatastrofe i sommersonn

Natt til 31. juli gikk lasteskipet Full City på grunn ved Langesund. Flere hundre tonn olje lekket ut. 120 km kystlinje ble tilgriset av olje. Oljen traff land på minst 180 steder. Områder med mye verdifull biologisk mangfold, både til sjøs og i strandsonen ble rammet. Det finnes rundt 80 verneområder for sjøfugl i området og ulykken skjedde i en sårbar tid for sjøfuglene. Mange lå på sjøen med ungene sine og var ekstra utsatt for oljesøllet. Flere viktige hekkereservater og trekkområder for sjøfugl fikk omfattende skader, blant annet Lille Såstein naturreservat, som lå like ved havaristedet og Stråhomen litt lengre sør. Også Mølen og Fugløyrogn i Vestfold ble skadet.

Naturvernforbundet hadde folk på plass få timer etter ulykken og kunne melde fra direkte om oljens bevegelser og utbredelse. Vi opprettet raskt et mottakssenter for rehabilitering av skadd fugl. Miljømyndighetene støttet aksjonen. Ansatte og frivillige deltok og fikk vist at aktivt naturvern og frivillig innsats er nødvendig for å redde natur. Minst 1700 fugler var per 19. august dokumentert rammet av oljesøllet. Kanskje var så mange som 3000 rammet. 160 skadde fugler ble levert inn til fuglemottaket, og 100 ble reddet og satt ut igjen.

Miljøfiendtlig oppdrettsnæring

Blant flere alvorlige rømminger av laks og torsk, ble to torskerømminger anmeldt av Naturvernforbundet. Omfanget av lakselus har eksplodert i flere regioner, og det er registrert økt resistens mot avlusingsmiddel. Naturvernforbundet har synliggjort konsekvenser av oppdrettsnæringens fôr-fiske på nøkkelarter og utslag dette kan få for havmiljøet. Forbundet klaget det statlige Cermaq inn for OECD for alvorlige miljøsynder i Chile og Canada.

Fiskekripos og hummertipskart

Rapporten om svartfiske fikk mye oppmerksomhet da den ble lansert i mai. Dette dreier seg om ulovlig fiske, skatteparadis, internasjonale nettverk med korrupsjon og hvitvasking av penger, som i annen internasjonal, organisert kriminalitet. Avsløringene førte til opprettelsen av et eget fiskeri-Kripos. Naturvernforbundet mener at fiskerinæringen og myndighetene i Norge kan bidra til å gjøre det lettere å holde oversikt over kvoterettigheter, fangst og omsetning ved å vedta etiske retningslinjer.

Ny naturmangfoldlov på plass – ta den i bruk!

Endelig ble naturmangfoldloven vedtatt. På tross av enkelte sentrale svakheter er dette blitt en lov som bør bli aktivt tatt i bruk av alle som er glade i naturen. Loven representerer en milepæl i norsk naturvernhistorie. Naturvernforbundet har bidratt mye til å gi loven et bedre innhold. Mer penger og bedre lovverk vil føre til en ny giv for norsk naturvernarbeid. Men skal loven virke etter intensjonene er det opp til oss å benytte den på en best mulig måte for å bevare verdifull natur.

Falske klimatiltak truer naturmangfoldet

I 2009 registrerer vi at norske vassdrag igjen legges

mer trengs!

Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim åpnet Norges største verneområde for skog i Trillemarka. Likevel ble det vernet lite produktiv skog i 2009, og en opptrapping er nødvendig. (Foto: Jan Thomas Odegard)

under sterkt utbyggingspress. Kraftnæringen skal bygge ned norsk vassdragsnatur i klimavennlighetens navn. "Klimavennlig" vannkraftutbygging reduserer ikke nødvendigvis utslipp, men den truer natur. Vårt vassdragsarbeid skjer i nært samarbeid med fylkeslag, Vassdragsvernrådet og Samarbeidsrådet for Naturvernsaker (SRN). Gledelig nok ble både Vefsna, Nedre Tovdal og Langvella vernet i juni etter langvarig innsats fra Naturvernforbundet. Dalelva i Hordaland blir vår nye kampanjeelv.

Naturvernforbundet har også løftet fokuset på ukritisk bruk av bioenergi, for eksempel gjennom en klimaskogsatsing. I verste fall kan vi få økte karbonutslipp samtidig som naturtapet øker, om skogsatsingen fortsetter ukritisk. Vi har imøtegått skogbrukets klimaargumenter, og fronter det faglige fakta at lukka hogst vil være det beste både for klima og for naturmangfoldet.

Skogvernet i lusetempo

I 2009 ble det bare vernet 31,5 km² produktiv skog. Med dette tempoet vil det ta mange tiår å nå det kort-siktige målet på 4,6 prosent skogvern. I 2009 ble det vedtatt at vårt skogpolitiske arbeid videre skal frontes

gjennom kampanjeområdet Yttrismorki-Drægnismorki i Sogn og Fjordane. Dette er et fantastisk område som går fra fjord til fjell og med svært variert skognatur. Kampanjen starter i 2010.

Skolesekken

Vi har utviklet fire opplegg til feltundervisning, for å øke kunnskapen om økologi og miljøansvar med naturen som læringsarena. Vi har også utarbeidet en oversikt over et nettverk med naturveiledere, personer med solid naturfaglig og pedagogisk kompetanse, som kan benyttes som faglige feltveiledere av skoler og andre.

Rovdyr

Gledelig nok fikk vi medhold i to klager på gaupekvoter som var satt for høyt, men myndighetene brukte så lang tid at dyra var skutt før de ble fredet. Vi ser i stadig økende grad at faglige argumenter settes til side til fordel for en mer populistisk rovdyrpolitikk. Likevel har Naturvernforbundet vært en tydelig naturvernstemme i rovdyrdebatten i 2009 og en nødvendig motkraft til de som ønsker økt avskyting av rovdyr og en mer liberal rovdyrforvaltning i Norge.

Energieffektivisering: N

2009 ble preget av arbeid med energieffektivisering, samt klimaforhandlingene i København og relaterte møter (se egen faktaboks).

Naturvernforbundet har lenge ment at energieffektivisering er ett av de viktigste tiltakene for å redusere klimautslippene globalt. Arbeidet bærer frukter. Samarbeid med NITO, Norsk Teknologi, Norsk Industri og Lavenergiprogrammet har skapt en slagkraftig allianse, som blant annet sto bak Lavenergikonferansen i Trondheim i mai. Lavenergiutvalget, med Naturvernforbundets Dag Arne Høystad som medlem, la fram sin utredning på sommeren, som viste at energiforbruket i byggsektoren kan halveres innen 2040. Arbeidet føres videre i 2010 gjennom at det skal lages en handlingsplan for energieffektivisering i bygg. Også dette er et arbeid Naturvernforbundet er involvert i.

Forventningene til klimatoppmøtet i København var store. 2009 begynte med håp om en forpliktende, internasjonal avtale om store utslippskutt i hele verden, men vil nok huskes som det året da politikere og statsledere glapp muligheten til handling. Mange innså nok før København-møtet i desember at vi neppe kom til å få en ambisiøs, juridisk forpliktende avtale. Men at det ikke kom mer ut av København-møtet enn det gjorde, var det få som så for seg. Resultatet av møtet ble en stor skuffelse for miljøet.

Problemene med å få etablert juridisk bindende avtaler som regulerer utslippskutt og sørger for et vel fungerende globalt kvotemarked viser at vi har en lang vei å gå. Kloden tåler ikke at vi venter lengre. Norge må få på plass en politikk som kutter våre utslipp med 40 prosent innen 2020, sett i forhold til 1990-nivå, og legger til rette for ytterligere kutt i årene etter. Dette bør prege hele samfunnet og alle politiske beslutninger i åra som kommer. Da kan vi ikke fortsette å pumpe opp mer olje og gass eller bygge nye veier og flyplasser som skal ta unna større trafikkmengder enn i dag. Det gjelder å få politikken til å henge på greip.

Viktige saker

Energifrigjøring. Naturvernforbundet fortsetter å presse myndighetene for å øke energieffektiviteten, slik at vi kan bruke energien mer fornuftig og redusere

utslipp av klimagasser. Lavenergikonferansen i Trondheim 14.–15. mai og arbeidet med handlingsplanen er viktige grep. Men det er ikke bare i rikspolitikken vi engasjerer oss. I Asker vant Naturvernforbundet et anbud på å drive en informasjonstjeneste om energisparing for innbyggerne i kommunen.

I mars gjennomførte Naturvernforbundet i samarbeid med Utdanningsforbundet og Vest-Agder fylkeskommune en turné på videregående skoler i Vest-Agder, med fokus på energieffektivisering. Gjennom foredrag og multimediapresentasjoner fikk elevene innsikt i sammenhengen mellom energiforbruk og miljø samt løsninger som gir bedre energibruk. En lignende turné vil bli gjennomført i 2010.

Klimakur. Naturvernforbundet leverte flere innspill til myndighetenes arbeid med utredningen Klimakur 2020. Dette er et etatsprosjekt som vurderer virkemidler og tiltak for å oppfylle Stortingets klimamål.

I 2008 lanserte Naturvernforbundet sammen med BKK tjenesten www.oljefri.no, som skal hjelpe folk i Bergensområdet å sløyfe bruken av olje til oppvarming. I 2009 har vi videreført arbeidet og lagt grunnlag for at tjenesten skal utvides til andre deler av landet i 2010. Samtidig økte Naturvernforbundet innsatsen sentralt for å hjelpe lokallag med energi- og klimaarbeid.

Norges største kraftverk

Inspeksjon av lavenergiborettslag i Bergen. (Foto: Kristian Skjellum Aas)

Nasjonal transportplan 2010–2019. Regjeringen la fram stortingsmeldingen i mars, og Stortinget hadde saken til behandling i juni. Vi må erkjenne at det ikke er politisk vilje til å gjøre helhetlige grep. Bevilgningene til både vei og bane øker betydelig, og vi kan ikke se noen vilje til å dempe veksten i flytrafikken. Stortingets vilje til å sette høyhastighetsbaner på dagsordenen er likevel et lyspunkt.

Motorveier på villspor er navnet på en rapport Naturvernforbundet lanserte høsten 2009, der vi gjennom drøfting av tre veistrekninger i Norge samt annen litteratur peker på at redusert reisetid med bil fører til mer trafikk og økte utslipp. Naturvernforbundet trapper opp kampen mot motorveiprosjekter som gir økt trafikk, økte utslipp og mer nedbygging av matjord og naturområder.

Statsbudsjett, valg og regjeringsforhandlinger. Som vanlig var Naturvernforbundet engasjert i å påvirke politisk behandling av statsbudsjettet. Siden 2009 var et valgår, som innebar nye regjeringsforhandlinger, var også dette en viktig sak som Naturvernforbundet forsøkte å påvirke. På tampen av 2008 leverte Naturvernforbundet innspill til regjeringens krisepakke, som kom tidlig i 2009. Flere forslag ble tatt til følge.

Internasjonale klimaforhandlinger

(Foto: Tor Bjarne Christensen)

København-toppmøtet endte med skuffelse. Resultatet ble en tynn politisk erklæring uten forpliktende, tallfestede mål for reduserte klimagassutslipp. Men forhandlingene ble forlenget med ett år, og skal nå fortsette fram til neste toppmøte i Mexico i desember 2010. Naturvernforbundet prioriterte arbeidet for en ny internasjonal klimaavtale høyt i hele 2009, og bidro sterkt til at Norge spilte en aktiv rolle i forhandlingene. Naturvernforbundets Bård Lahn inngikk som en del av den norske forhandlingsdelegasjonen.

Etter påtrykk fra Naturvernforbundet åpnet Norge for å øke sitt utslippsmål til 40 prosent reduksjon innen 2020, hvis det kommer på plass en forpliktende avtale. Vi har også fulgt nøye med på arbeidet for å redusere avskoging i utviklingsland, der Norge har tatt en lederrolle etter forslag fra Naturvernforbundet og Regnskogfondet.

Naturvernforbundet og Regnskogfondet arrangerte i forkant av København-møtet flere åpne informasjonsmøter for mediene og andre interesserte, med svært godt oppmøte. Dette har, sammen med nettstedet www.naturvern.no/cop15 og daglige informasjonsmøter i København under toppmøtet, bidratt sterkt til at Naturvernforbundet har fått en sterkere klimaposisjon. Under forhandlingene i København var Naturvernforbundet medarrangør av et fakkeltog i Oslo, og vi hadde en egen stand på Oslo S med informasjon om klimaendringer sett fra et sør-perspektiv.

internasjonale prosjekter

200 000 skoleelever på

Skal klimautfordringene løses må alle bidra. I tråd med våre krav til norske myndigheter om at vi må kutte hjemme og bidra ute, har Naturvernforbundet en utstrakt prosjektvirksomhet i Øst og Sør.

Norges Naturvernforbunds John Lineikro demonstrerer en soldrevet LED-lampe. (Foto: Dag Arne Høystad)

Naturvernforbundet etablerer seg ikke som aktør ute, men styrker lokale miljøorganisasjoners evne til å påvirke nasjonal og internasjonal energi- og klimapolitikk.

I 2009 har vi gjennomført prosjekter innen miljø, utdanning energi og klima i 20 land. De fleste av disse er i tidligere Sovjetunionen, men vi har også prosjekter i Øst-Europa, Balkan og afrikanske land. Energi og klima er vanskelige spørsmål for små miljøorganisasjoner å jobbe med. Ved å samarbeide med partnere om skoleprosjekt/utdanning innen energi og klima og praktiske energiprojekter får organisasjonene en basis til å jobbe med policyutvikling og til å kunne påvirke politikk på regionalt og nasjonalt nivå.

Fra 2009 kan vi framheve noen viktige resultater fra det internasjonale prosjektarbeidet:

- 16 land, 5000 skoler og rundt 200 000 elever har deltatt i skoleprosjektet SPARE om miljø, energi og klima i skoleåret 2009/2010. 11.11.2009 gjennomførte vi også den andre "internasjonale energisparedagen", med ivrig deltakelse fra skoler i nesten alle land. I juni arrangerte vi en konferanse i Oslo om klimautfordringer i Øst-Europa for partnere i SPARE-nettverket. Se også www.spareworld.org.

- 2009 var et aktivt "klimaår" med våre russiske partnere. Naturvernforbundet har hjulpet paraplyorganisasjonen Russian Socio-Ecological Union til å

løfte klimaarbeidet, og utvikling av posisjoner, opplæringsseminarer og deltakelse på klimatoppmøtet i København har vært hovedaktiviteter. Vi har også knyttet arbeidet tett opp mot Climate Action Network (CAN) sin arbeidsgruppe for Østeuropeiske land, og det har vært tett samarbeid med organisasjoner i Ukraina og Hviterussland i klimaarbeidet.

- Støtte og hjelp til miljøorganisasjoner i Nordvest-Russland er fortsatt en viktig oppgave for Naturvernforbundet. På Kola har vi utvidet aktivitet om petroleum og marine spørsmål, og arrangerte i samarbeid med vår partner GAIA og havforskningsinstituttet PINRO i Murmansk en konferanse om petroleum og fiskeri høsten 2009. Vi har også videreført arbeid for nedstenging av de eldste atomreaktorene i Nordvest-Russland, og for at russiske myndigheter skal utvikle en nasjonal plan for nedstenging av gamle reaktorer.

- Naturvernforbundet ble i 2009 med i Environmental Movements in South (EMIS), som er et samarbeid mellom flere miljøorganisasjoner i Norge for å støtte partnere i Sør. Med deltakelse i EMIS kan Naturvernforbundet i 2010 bidra til å bygge opp to miljønettverk i Vest-Afrika. Organisasjoner i nettverket JVE skal delta i kapasitetsbygging innen klima, og mens nettverket Oilwatch skal styrkes i arbeid med å redusere miljøpåvirkning fra petroleumsutvinning.

SPARE-kurs

• Naturvernforbundet har i 2009 videreutviklet våre praktiske energiprojekter i Øst og Sør. De praktiske prosjektene gir organisasjonene en viktig erfaringsbase for videre påvirkningsjobb mot nasjonale myndigheter. Vi har jobbet med praktiske energiprojekter for skolebygg, restaurering av vinduer, bruk av solvarme med videre i Georgia, Kasakhstan, Tadsjikistan og Kirgisistan. I Mosambik jobber vår partner ADEL Sofala med fokus på demonstrasjon og spredning av energieffektiv teknologi til husholdningsbruk. I Togo har vår partner JVE jobbet med demonstrasjonsprosjekter og for å påvirke landets myndigheter til å satse på desentraliserte løsninger.

Annet:

Norges Naturvernforbund har også jobbet aktivt for å påvirke den norske internasjonale energisatsingen og Ren energi-programmet. Vi har jobbet aktivt i ulike internasjonale nettverk, som International Network for Sustainable Energy (www.inforse.org) og Climate Action Network (www.can.org).

I Norge har vi samarbeidet om klimainformasjon med norske miljøorganisasjoner gjennom prosjektet Klima sett fra Sør. Gjennom dette prosjektet har vi utviklet en ustilling om klimaendringer i et Sør-perspektiv, som ble utstilt på Sentralbanestasjonen i Oslo i november og desember 2009.

Utfordringer og veien videre:

En av utfordringene i prosjektarbeidet er at våre partnerorganisasjoner ofte er små, og at det er svake tradisjoner for deltakelse fra sivilt samfunn. I flere land er det vanskelig for partnere å få aksept for innspill fra organisasjonene hos myndigheter og i fagmiljøer, mens noen få av våre prosjektland ikke tillater uavhengig organisasjonsarbeid.

I Russland har vi i 2009 sett en bekymringsfull trend i utviklingen av situasjonen for de russiske organisasjonene, ved at organisasjonenes rolle ulikt blir forsøkt redusert. Naturvernforbundet er redd for at dette er en langsiktig strategi fra myndighetene for å redusere deltakelse fra det sivile samfunn i store og viktige miljøprosesser blant annet i Nordområdene.

Blant annet har store organisasjoner som Den Allrussiske Unionen for Naturvern og det Russiske Geografiske Samfunn blitt tatt over eller forsøkt tatt

over av krefter i tilknytning til regjeringspartiet Edinaja Rossija. Vi er redde for at russiske myndigheter i stor grad vil bruke politisk kontrollerte organisasjoner som alibi for det sivile samfunn i de store og potensielt kontroversielle miljøsakene, og at rollen til de reelle organisasjonene på denne måten blir svekket. Den russiske miljøpolitikken har ikke mye legitimitet i befolkningen, og denne legitimiteten svekkes ytterligere dersom miljøorganisasjonene stenges ute fra deltakelse i overordnede prosesser.

Det er viktig å fortsette arbeidet med å gjøre våre partnere ressursmessig og faglig sterkere i påvirkningsarbeidet overfor egne nasjonale myndigheter, noe vi mener på sikt også vil ha en innvirkning på demokratiutviklingen i landene.

Hovedbidragsyttere til det internasjonale prosjektarbeidet er Utenriksdepartementet, Norad og Miljøverndepartementet.

Restaurerte skole

(Foto: EcoVision, Georgia)

I Georgia har Naturvernforbundet sammen med vår lokale partner EcoVision restaurert skole nummer 7 i Gory. Skolens vinduer ble ødelagt da en bombe traff rett ved skolen under krigen i august 2008. Den ble stående åpen for vær og vind utover høsten og vinteren 2008/2009, fordi det var for dyrt å kjøpe nye vinduer. Skolen hadde i flere år deltatt i SPARE-prosjektet, og høsten 2008 startet vi derfor et pilotprosjekt for å vise at vinduene kunne repareres og få god standard for en langt lavere sum. I 2009 ble alle vinduene i skolen restaurert med denne teknologien, og skolen er nå i full bruk.

Rekordmange medietreff og nye nettsider

Norges Naturvernforbund bekreftet i 2009 stillingen som klart mest sitert i media blant miljøorganisasjonene. På målebarmeteret Retriever passerte forbundet for første gang 10 000 registrerte treff.

På et annet byrå, Opoint, hvor også Naturvernforbundet ligger på toppen av lista med vel 9000 treff, registreres kun nettpubliserte treff. Til gjengjeld har vi her mer informasjon om fordeling. En oversikt viser at NRK er det enkeltmediet som oftest refererer til Naturvernforbundet (det vil si radio- og tv-saker som også er publisert på nett). Deretter følger Aftenposten (193 treff) og de fleste av de større regionsavisene, med et utvalg av andre riksdekkende medier innimellom. Et tankekors er det at både Dagsavisen (138 treff), Klassekampen (128) og Nationen (93) kommer foran VG (89). Dagbladet ligger på 102.

Som det tydelig kommer fram i denne rapporten, var 2009 et år med uvanlig mange viktige natur- og miljø saker. Miljøpolitisk sett blir det desto viktigere at dette reflekteres i mye oppmerksomhet både på forbundets saker og på forbundet som sentral aktør.

Nytt nettsted

I august 2009 fikk forbundet nytt nettsted. Ambisjonen var å skape et utadrettet forum der alle miljø- og naturinteresserte skal finne relevant stoff, uavhengig

Hvis kraftverket i Einunndalen i Follidal utvides, vil mye av Norges lengste seterdal og tilholdssted for den sjeldne myrhauken bli demmet ned. (Foto: Øystein Engen)

av kunnskapsnivå. I tillegg skulle siden være aktuell og bistå organisasjonen med å løfte egne saker.

Grunnlaget ble lagt i 2008 med anskaffelse av helt nytt publiseringssystem. Første halvdel av 2009 ble brukt til en fullstendig gjennomgang av alt gammelt innhold, oppbygging av ny struktur og en omfattende designprosess. Nettstedet ble ferdigstilt for lansering på organisasjonens landsmøte i august. Innen årets slutt var også arbeidet med å lage nye nettsider for alle fylkes- og lokallag i gang.

Sosiale medier

Naturvernforbundet ble også mer aktive i sosiale medier i 2009, spesielt på Twitter. Lars Haltbrekken registrerte drøyt 800 "følgere", Bård Lahn, som har twitret spesielt om klimaforhandlingene, hadde cirka 400. Naturvernforbundet begynte også å ta i bruk tjenestene Youtube (video) og Flickr (bilder), og hadde ved årets slutt over 700 medlemmer i sin gruppe på Facebook.

Store omlegginger

Norges Naturvernforbunds redaksjon gjennomførte i 2009 de største omleggingene på 20 år.

Fra:

Til:

I 1989 ble navnet på bladet skiftet fra Norsk Natur til Natur & miljø, og nyhetsmagasinet Natur & miljø Bulletin, senere Miljøjournalen, ble stiftet. I 2009 ble de to publikasjonene slått sammen til én publikasjon med seks utgivelser årlig.

Antall stillinger i redaksjonen ble samtidig kuttet ned til to, noe som har vært løst med at journalistene har arbeidet for andre avdelinger i Norges Naturvernforbund mellom utgivelsene. Dette har gitt redaksjonen en større nærhet til fag- og informasjonsarbeidet i Norges Naturvernforbund, og har resultert i bedre gjennomarbeidede saker om organisasjonens to hovedsatsingsområder: Klima og naturmangfold.

Fra høsten 2009 var sammenslåingen fullbyrdet, og Natur & miljø kom i ny bladbund designet av byrået Gazette. Alle avtaler når det gjelder trykking, distribusjon og layoutarbeid ble reforhandlet, og resultatet viser at medlemmene nå får seks blader i året i posten,

mot fire blader før, til omtrent samme pris for organisasjonen.

Redaksjonens største journalistiske satsing i 2009 var å dekke forsøkene på å få til en klimavtale ved UNFCCC's toppmøte i København. Vi hadde medarbeidere til stede på to av formøtene, samt tre medarbeidere på selve toppmøtet. I tillegg til å skrive for magasinet og Natur og miljø's nettside dekket vi også prosessen for flere eksterne medier. Ellers var vår serie om voldstrusler og skremseltaktikk innen naturvernet hyppig sitert og godt mottatt.

2010 blir et år da redaksjonen skal forsøke å få det beste ut av den nye plattformen, og prøve å forbedre bladet gjennom å utnytte mulighetene som ligger i den nye designen. Vi vil også satse sterkt på vår organisasjonsdel, og strebe etter å dekke mer av det som skjer, lokalt og sentralt, i Norges Naturvernforbund.

• organisasjon

Et landsmøte p

18 700 medlemmer, lokallag over hele Norge og økende aktivitet. Og et landsmøte med konstruktive diskusjoner, sentrale politikere og direkte-sendt tv-debatt. Norges Naturvernforbund var definitivt på kartet i 2009.

Fakta om Naturvernforbundet

18 700 medlemmer
I overkant av 100 lokal- og fylkeslag
37 ansatte

Toppolitikere besøkte Norges Naturvernforbunds landsmøte i Bergen i august. (Foto: Kristian Skjellum Aas)

Norges Naturvernforbund deltok i oppryddingsarbeidet etter "Full City"-havariet ved Langesund. (Foto: Jan Thomas Odegard)

Landsmøte i Bergen

Naturvernforbundets landsmøte 2009 ble avholdt i Bergen, 21-23.august. Det var første gang på veldig mange år at landsmøtet ble arrangert om høsten, vanlig tidspunkt har vært i løpet av juni måned. Grunnen til dette var primært et ønske om å bruke landsmøtet til å sette miljøet på dagsorden i stortingsvalgkampen. Medie- og besøksmessig var landsmøtet en suksess, den politiske debatten ble direkteoverført på TV2 Nyhetskanalen og samlet tre partiledere og en miljøpolitisk talsperson. I tillegg fikk landsmøtet besøk av både miljøvernminister Erik Solheim og utenriksminister Jonas Gahr Støre.

Landsmøtet samlet totalt 103 delegater fra lokallag, fylkeslag, landsstyre og sentralstyre. Medregnet inviterte gjester og sekretariatet var opp mot 150 personer til stede på landsmøtet. Leder Lars Haltbrekken og

nestleder Tone Skau Jonassen ble gjenvalgt for to nye år. Landsmøtet valgte arbeid med naturmangfold og klima/energi/samferdsel som politiske hovedsatsingsområder, i tillegg til at organisasjonsbygging ble framhevet som spesielt viktig i kommende toårsperiode. De viktigste grepene er at det skal velges en geografisk region som det skal satses spesielt på, i tillegg til offensive vervemål og økt fokus på å integrere organisasjonsbygging med det faglige og politiske arbeidet.

Arbeidet i sentralstyret og landsstyret

Forberedelse av landsmøtet preget også det øvrige arbeidet i både sentralstyret og landsstyret gjennom året. Det ble avholdt fem landsstyremøter og ti sentralstyremøter i perioden. Landsstyrets rolle som politisk organ ble styrket gjennom året, ved at det ble lagt økt vekt på politiske diskusjoner og vedtak av uttalelser i

På mediekartet

Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim var blant politikerne som hilste Norges Naturvernforbunds landsmøte. (Foto: Kristian Skjellum Aas)

landsstyremøtene.

Regionsatsing

En av de viktigste sakene organisasjonsavdelingen har jobbet med i 2009 har vært spørsmålet om hvorvidt Naturvernforbundet i større grad skal målrette den sentrale satsingen på organisasjonsbygging. På landsmøtet i Bergen ble det vedtatt at det skal velges en region hvor det skal bygges et regionkontor og ansettes en regionssekretær over det sentrale budsjettet. Målet med denne satsingen er å gi støtte til en region i en oppstartsfase, slik at fylkeslagene i denne regionen etter hvert selv skal være i stand til å bære regionkontoret både organisatorisk og finansielt.

Dermed skal det etter hvert bli mulig å flytte satsingen til en ny region. Dette innebærer at organisasjonsbygging og inntektsarbeid blir sentrale i arbeidet med å etablere regionkontoret.

I mars 2010 vedtok landsstyret at Trøndelag skal bli satsingsregion, og satsingen skal etter planen realiseres etter sommeren.

Arbeidet i lokallag og fylkeslag

Arbeidet i Naturvernforbundets lokallag og fylkeslag er som alltid saksmessig svært variert. Arbeid med lokale arealplaner, klassisk naturvern og lokale klimaspørsmål går igjen mange steder, en del lag arrangerer opplevelsesturer i nærmiljøet. Samferd-

• organisasjon

Mens deler av organisasjonen var til stede på klimaforhandlingene i København, arrangerte de "hjemmeværende" i Norges Naturvernforbund aksjoner og markeringer til støtte for en ambisiøs klimaavtale flere steder i Norge. Her er bilde fra fakkeltog i Oslo. (Foto: Ove Helset)

selsspørsmål, kraftlinjer og masseuttak er andre saker som opptar mange lokallag og fylkeslag.

Hordaland og Oslo/Akershus var de eneste fylkeslagene som hadde fulltidsansatte daglige ledere i 2009. Rogaland og Sør-Trøndelag hadde ansatte på 50 prosent stilling i hele eller deler av året, mens Vest-Agder, Buskerud, Oppland og Vestfold hadde sekretærer på mindre deltidsstillinger.

Samarbeidet med Natur og Ungdom om satsing på studenter og felles studentlag fortsatte i 2009. Også dette året var helgeseminar Student og Klima det største enkeltarrangementet, det ble arrangert som et heldagsseminar lørdag 31. oktober. Ved inngangen til 2010 hadde NU og Naturvernforbundet felles studentlag i Oslo, Ås, Bergen og Trondheim.

Klimatoppmøtet i København

I forbindelse med det store klimatoppmøtet i Køben-

havn i desember 2009 arrangerte flere av lokallagene i Naturvernforbundet debattmøter om konsekvensene av klimaendringer, særlig i fattige land. I Kristiansand og Oslo ble det arrangert fakkeltog til støtte for en sterk og rettferdig klimaavtale, og for solidaritet med verdens fattige i klimaarbeidet. Flere av disse arrangementene var støttet av Norad gjennom Naturvernforbundets faste rammeavtale om informasjonsarbeid.

Flere av Naturvernforbundets lokallag hadde representanter i København. Noen deltok på klimaseilasen arrangert av Kirkens Nødhjelp og Framtiden i Våre Hender, mens andre dro med busser i samarbeid med andre organisasjoner. I tillegg fulgte Naturvernforbundets sekretariat forhandlingene tett fra innsiden.

Naturvernforbundet opprettet en egen e-postliste som sendte daglige nyhetsbrev med informasjon om utviklingen i forhandlingene. Cirka 1500 personer mottok mailen.

• årsberetning 2009

Årsberetning for Norges Naturvernforbund 2009

Virksomhetens art og lokalisering. Norges Naturvernforbund består av sentralstyre, landsstyre og landsmøte som organisasjonens besluttsende organer. Sentralstyret møttes 10 ganger og landsstyret fem ganger i 2009. Landsmøtet er organisasjonens øverste organ, og dette ble avholdt i Bergen i august 2009, hvor ca 110 delegater fra lokal- og fylkeslagene deltok. Landsmøtet vedtok blant annet arbeidsprogrammet for perioden 2010 – 2011, som arbeidet i sekretariatet og styrende organer ledes etter.

Organisasjonens sekretariat hadde ved årsskiftet 36 ansatte på hel- eller deltid, til sammen ca 30 årsverk. Noen av de ansatte er prosjektmedarbeidere engasjert for en tidsavgrenset periode og er oftest avhengig av ekstern øremerket finansiering. Virksomheten omfatter medlemsrettet arbeid, miljøpolitisk påvirkningsarbeid overfor sentrale og lokale myndigheter, næringsliv m.v. Naturvernforbundet er en sentral høringsinstans og uttalte seg om viktige miljøsaker overfor regjering og Storting i 2009. Naturvernforbundet har også en omfattende prosjektportefølje på energisparing og miljøarbeid i Russland, 15 tidligere Sovjetstater og i fire afrikanske land.

Norges Naturvernforbund har aktive fylkeslag i hele landet (utenom Troms), i tillegg til ca 90 lokallag som jobber med natur- og miljøvern saker. Flere fylkeslag har egne ansatte på hel- eller deltid. Medlemsinnsatsen er betydelig. Valgte tillitspersoner og andre bidrar vesentlig for å sikre og forsterke det faglige og organisatoriske nivået i organisasjonen. Samlet representerer Norges Naturvernforbund et omfattende faglig nettverk som sikrer stor innsikt i natur- og miljøspørsmål. Vi har åtte fagutvalg og ressursnettverk med frivillige i organisasjonen. Tillitsvalgte, medlemmer og ansatte sitter dessuten i over 30 forskjellige verv i organisasjonsstyrene og faglige utvalg og råd på vegne av Norges Naturvernforbund.

Naturvernforbundet hadde per 31.12.2009, 18 703 medlemmer, omtrent det samme som året før. I tillegg er det i overkant av 1000 faste givere, hvorav 374 ikke er medlemmer. Naturvernforbundet ga i 2009 ut seks nummer sitt eget medlemsblad, "Natur & Miljø". Bladet har et opplag på ca 16.500 eksemplarer.

Redegjørelse for årsregnskapet. For 2009 foreligger det et samlet overskudd på kroner 1 397 273.

Inntektene var i 2009 samlet på 41,8 millioner, en økning på vel 4,2 millioner fra 2008. De viktigste faktorene for økningen var at vi fikk mer til vår internasjonale

prosjektportefølje og øremerkede midler til nasjonale prosjekter, blant annet til rehabilitering av oljeskadd sjøfugl. I tillegg fikk vi i 2009 en testamentarisk gave på en million kroner. Ellers var det mindre endringer i inntekts sammensetningen, men med en liten nedgang i andel frie inntekter.

Driftstilskudd fra Miljøverndepartementet er den største enkeltkilden til inntekter, og utgjorde i 2009 litt under 7 millioner kroner.

Driftskostnadene og finanskostnadene utgjorde i 2009 samlet 40,4 millioner.

Det ble i 2009 satt inn mer ressurser på medlems- og giveroppfølging, mens resultatet av dette arbeidet nok først får større utslag i 2010 og 2011.

Overføringer til lokal og fylkeslag, Miljøagentene og Natur og Ungdom har blitt stabilisert etter å ha vært under press i økonomisk vanskelige tider 2007-2008.

Tilskudd til internasjonalt arbeid gjelder i stor grad overføringer til prosjekter som Norges Naturvernforbund driver i Russland og 15 tidligere Sovjetstater og i fire afrikanske land. Prosjektene i utlandet drives med midler bevilget av Norad, Fredskorpset, Utenriksdepartementet, Miljøverndepartementet og noen andre bidragsytere. For 2009 utgjorde disse overføringene nærmere 25 % av totale utgifter.

Vi har brukt ca 80 % av midlene våre på formålsaktiviteter. Det må likevel bemerkes at mye av midlene er prosjektmidler som er bundet opp til spesifikke formål. De internasjonale energispareprosjektene gjør at vi har en overvekt av arbeidet innenfor klima og energiområdet. Dersom vi ser kun på det nasjonale arbeidet så brukes det omtrent like mye på temaområdene klima/energi/samferdsel som på naturmangfold/miljøgifter. Området miljøgifter har en unormal høy utgiftsside i 2009 på grunn av rehabiliteringsprosjektet etter oljesølet ved Langesund.

På informasjonssiden har vi hatt et større samarbeidsprosjekt med Natur og Ungdom og Miljøagentene på å få utarbeidet en felles elektronisk plattform. Her ble midler fra Årets Gave fra Sparebankstiftelsen (2008) benyttet. De nye nettsidene ble lansert på Landsmøtet i Bergen i august 2009, og rulles videre ut i 2010 med fylkes- og lokallag.

Kostnader ved administrasjon og styrende organer har holdt seg på omtrent samme nivå som i 2008.

Likviditeten har stort sett vært god i 2009, og bedre enn i 2008. Fortsatt må noen større utgiftsposter holdes igjen til vi har likviditet etter medlemskontingentutsen-

• årsberetning 2009

delse seinhøstes. I 2010 utløses investeringsfondet som ble opprettet i 2005, slik at vi antakelig ikke trenger å ha kassakreditt lenger. Overskuddslikviditet er plassert i norske banker som vanlig rentebærende innskudd og høyrentekonto.

Gjeld. Organisasjonen er ellers gjeldfri bortsett fra avsetninger og offentlig forpliktelser som skattetrekk og lignende. Størrelsen på gjeldssiden kan virke stor (se note 11 i regnskapet), men dette skyldes først og fremst langsiktige tilsagn fra Norad og UD som er nødt til å gjeldsføres inntil de benyttes.

Formålskapital. I 2009 har vi en total formålskapital på over 5,8 millioner. Av dette er 3,5 millioner formålskapital uten bindinger, mens 2,3 millioner er bundet opp til spesifikke aktiviteter eller restriksjoner. Se ellers note 8 i regnskapet.

Gjennom arbeidsprogramperioden 2010-2011 skal vi gjennom overskuddsdrift øke den frie formålskapitalen til ca 6 millioner. Det vil gi Naturvernforbundet en etterlengtet handlefrihet dersom dette oppnås.

I årsregnskapet for 2009 er fortsatt drift lagt til grunn.

Arbeidsmiljø. Sykefraværet i Naturvernforbundet i 2009 var 339 arbeidsdager, dvs. ca. 4,9 % av total arbeidstid. 58 dager av dette var egenmeldte sykefraværsdager. 220 av totalt 339 sykefraværsdager var relatert til sykemeldinger grunnet graviditet, og kunne vanskelig unngås selv ved tilrettelegging. Holder vi disse fraværsdagene utenom var sykefraværet ca 1,8 % (129 dager). Dette var en liten økning fra 2008. Vi vil fortsette arbeidet for å forebygge sykefravær, blant annet ved å begrense arbeidspresstet for en del stillinger. Det var ingen personskader eller ulykker blant i ansatte i 2009.

Det arbeides aktivt med å få flere sosiale aktiviteter og styrke arbeidsmiljøet. Det er opprettet et eget arbeidsmiljø-

jøutvalg som skal jobbe systematisk med forbedringer i arbeidsmiljøet. I 2010 blir det gjennomført en arbeidsmiljøundersøkelse om både psykososialt og fysisk arbeidsmiljø.

Likestilling. Forbundets mål er å sørge for god kjønnsbalanse både i tillitspersonapparatet så vel som i sekretariatet. Andelen kvinner er i positiv utvikling, men det var likevel en overvekt av menn i de faste delene av sekretariatet per 31.12.2009: 13 kvinner og 23 menn. Det er også ønskelig at andelen kvinnelige avdelingsledere øker på sikt, da bare en av sju ledere er kvinner.

Lønnsystemet er bygget på stillingskategorier, hvor ansiennitet og utdanning bestemmer lønnsnivået. Det er ikke rom for individuelle lønnsforhandlinger. Dette gjør at det er liten forskjell i lønn mellom menn og kvinner som har samme stillingskategori.

Påvirkning av det ytre miljø. Norges Naturvernforbund har ikke direkte produksjon som forurensrer det ytre miljøet. Men vår tjenesteproduksjon forutsetter imidlertid bruk av ulike ressurser som vi søker å begrense mest mulig. Internasjonale reiser var vårt største bidrag til klimagassutslipp i 2009.

Vi har ellers gjennomført resirkulering ut over de ordninger som Oslo kommune har. Vår produksjon av medlemsbladet er på miljømerket papir. Vi vil fortsette interne tiltak for å begrense papirmengde og bruke miljøvennlige leverandører. Vi har en pågående sak med gårdeier for å få et mer energieffektivt bygg, men dette har vist seg svært vanskelig.

Reisevirksomheten er det som sannsynligvis forurenser det ytre miljø mest. Vi tilstreber å gjøre reisevirksomheten så lite miljøbelastende som mulig ved å benytte kollektivtransport i Osloområdet og mest mulig tog/buss i Norge der det er praktisk mulig.

Noe forkortet versjon, for fullversjon: Naturvernforbundet.no

Oslo, 25. mai 2010

I styret for Norges Naturvernforbund

Lars Haltbrekken
Leder

Tone Skau Jonassen
Nestleder

Per Flatberg
Styremedlem

Sunniva Pettersen Eidsvoll
Styremedlem

Gøril Andreassen
Styremedlem

Ingar Flatlandsmo
Styremedlem

Ola Skaalvik Elvevold (NU)
Styremedlem

Jan Thomas Odegard
Generalsekretær

Aktivitetsregnskap 2009

	2009	2008
Anskaffede midler		
Medlemsinntekter		
Medlemskontingenter	4 255 016	4166 663
Tilskudd		
Offentlige tilskudd	25 999 390	20 961 031
Andre tilskudd	4 874 298	6 030 321
Sum tilskudd	30 873 688	26 991 352
Innsamlede midler, gaver mv		
Innsamlede midler og gaver	2 629 154	1 460 119
Opptjente inntekter fra operasjonelle aktiviteter		
Aktiviteter som oppfyller organisasjonens formål		
Inntekter fra aktiviteter som oppfyller formålet	3 371 130	4 905 663
Aktiviteter som skaper inntekt		
Inntektsbringende aktiviteter	525 708	165 240
Inntekter fra operasjonelle aktiviteter	3 896 838	5 070 903
Finans- og investeringsinntekter		
Avkastning bank og verdipapirer, verdustering	139 326	-83 848
Sum anskaffede midler	<u>41 794 021</u>	<u>37 605 189</u>
Forbrukte midler		
Kostnader til anskaffelse av midler		
Kostnader til innsamling og medlemsadministrasjon	2 169 089	1 502 171
Andre kostnader til anskaffelse av midler	2 295 656	2 439 359
Kostnader til anskaffelse av midler	4 464 746	3 941 530
Kostnader til organisasjonens formål		
Tilskudd og bevilgninger		
Kontingentoverføring, fylkes, lokallag, Miljøagentene	1 945 513	1 918 971
Tilskudd til nasj. Samarbeidspartnere, fylkes- og lokallag	909 336	700 701
Internasjonal arbeid, overføring til samarbeidspartnere	9 714 735	9 121 461
Sum tilskudd og bevilgninger	12 569 585	11 741 133
Kostnader til aktiviteter som oppfyller organisasjonens formål		
Klima, energi og samferdsel	9 116 578	7 407 628
Naturmangfold	2 649 671	2 651 972
Miøgifter	2 026 379	292 154
Informasjons- og kampanjearbeid	6 186 026	4 938 151
Sum Kostnader til aktiviteter som oppfyller formålet	19 978 654	15 289 906
Sum kostnader til organisasjonens formål	32 548 239	27 031 039
Administrasjonskostnader		
Administrasjonskostnader	3 383 763	3 386 667
Sum forbrukte midler	40 396 748	34 359 237
Aktivitetsresultat	<u>1 397 273</u>	<u>3 245 952</u>
FORMÅLSKAPITAL OG GJELD		
Formålskapital		
Formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner	1 204 269	1 381 218
Formålskapital med selvpålagte restriksjoner	1 103 817	1 093 138
Annenformålskapital	3 532 976	1 719 747
Sum formålskapital	5 841 063	4 194 103

• støttespillere

Naturvernforbundet takker for godt samarbeid og støtte i 2009!

Samarbeidspartnere er bedrifter og institusjoner som ønsker et faglig og strategisk samarbeid med Norges Naturvernforbund. **Naturpartnere** er virksomheter som velger å støtte arbeidet til Norges Naturvernforbund, sentralt eller lokalt, med et kronebeløp.

Samarbeidspartnere

Naturpartnere

Takk for prosjektstøtte ...

Miljøverndepartementet, Utenriksdepartementet, Olje og energidepartementet, Fiske - og kystdepartementet, Norad, Fredskorpset, Direktoratet for naturforvaltning, Minor Foundation, Innovasjon Norge, Utdanningsforbundet, Aust-Agder Fylkeskommune, Oslo Kommune, Trondheim Energi, Klima- og Forurensingsdirektoratet.

n Som støttespiller for Naturvernforbundet bidrar du til å styrke arbeidet for vern av norsk natur og mot farlige klimaendringer. Å være Samarbeidspartner innebærer et faglig og strategisk samarbeid med Naturvernforbundet. Naturpartner er for virksomheter som velger å støtte naturvernarbeidet med et fast beløp per år. Ta kontakt med naturvernforbundet på telefon 23 10 96 10 eller send e-post til naturvern@naturvernforbundet.no dersom du ønsker en samtale om samarbeid.

n Vi takker også alle enkeltpersoner som samlet bidro med over 1,6 millioner kroner til Naturvernforbundets virksomhet i 2009. Vi mottok også arv på litt over en million kroner. Dersom du vil bli fast giver: send NATUR- VENN til 2077 eller en e-post til giver@naturvernforbundet.no

Verv og vilkår i Naturvernforbundet

46 prosent av medlemmene i 2009 var kvinner. Blant ledende tillitsvalgte utgjorde menn 70 prosent. Hvorfor? Vi snakket med tre kvinner som hadde ledende verv i 2009.

Kjersti Finholt, lokallagsleder i Ålesund

- **Hva motiverer deg til innsats i Naturvernforbundet?**
- Andre hadde gått foran, nå var det min tur. Og når vi får gjennomslag på saker, er det gøy å være leder.
- **Så du setter noen spor...**
- Opp og ned. Noen saker er vanskelige, av flere grunner. Strandsonesaker kan berøre mange direkte, og man risikerer noen sinte reaksjoner. Men vi har Borgundfjorden mellom Ålesund og Sula, med

et tradisjonsrikt torskefiske av betydelig omfang, som er truet av miljøgifter både fra gammel og nyere virksomhet. Vi har bidratt til mye oppmerksomhet om dette, og det er kjempeviktig. Det samme gjelder samferdselssaker, vi er jo nesten de eneste som hever stemmen til fordel for sykkel- og kollektivtrafikk. At media legger merke til oss og begynner å henvende seg, er heller ingen ulempe.

- **Hvorfor er det så få damer som tar verv i Naturvernforbundet?**
- Hvis de likner litt på meg selv, så kan det være frykt for kritikk, som kan være tungt oppå ellers travle hverdager. Dessuten kan etablert skjevdeling lett bli selvforsterkende, så flere kvinnelige rollemodeller er viktig. Det er jo ikke noe ved sakene eller miljøet i forbundet som skulle stoppe oss?

Vera Eriksen, fylkesleder i Finnmark

- **Hva motiverer deg til innsats i Naturvernforbundet?**
- Det er sakene. Spesielt motorisert ferdsel i utmark som er blitt voldsomt tilspisset, med angrep både på person og eiendom. "Naturvernforbundet vil stenge oss ute fra naturen" sies det fra samisk hold. Bruk naturen sier jeg, men ikke misbruk den. Man må jo ikke ødelegge det man har så mye glede av.

- **Kommer du noen vei?**
- Jeg håper jeg har bidratt til å nyansere

Eirin Hivand Haneberg, fylkesleder i Rogaland

- **Hva motiverer deg til innsats i Naturvernforbundet?**
- Kjærlighet til naturen, og bekymring for at ikke alt er som det skal være. Derfor ønsker jeg å gjøre mitt for å styrke arbeidet Naturvernforbundet holder på med.
- **Tenker du at innsatsen din gjør en forskjell?**

• Vi lever jo for de seirene vi oppnår, og de kommer ikke av seg selv. Dessuten er det indremedisin å treffe og arbeide sammen med likesinnede.

- **Hvorfor er det så få damer som tar verv i Naturvernforbundet?**
- Er det? Her i Rogaland er vi 60 prosent damer i fylkesstyret, og kvinneandelen har vært bra i Rogaland de siste årene. Men på landsbasis: Kanskje er det for mange snille damer der ute? Som sympatiserer, men som stopper ved tanken på å jobbe konkret opp mot politikere og byråkrater? Som derfor vegrer seg for å gå fra holdning til handling?
- **Hvordan få snille damer til å bli slemmere da?**
- Det hjelper hvis vi slutter å undervurdere oss selv.

debatten, og vist at det også er samer som vil begrense motorisert ferdsel i utmark. Som ikke aksepterer at "samisk kultur" skal brukes ukritisk også til å påføre naturen mer belastninger. Naturen er noe vi låner fra våre barn og barnebarn, det må vi ikke glemme.

- **Hvorfor er det så få damer som tar verv i Naturvernforbundet?**
- Det er nok fortsatt mye gammel tenking som henger igjen, maskuline strukturer som skaper barrierer. Damer har andre måter å argumentere på, andre tilnæringsmåter som kan holde dem tilbake. I media ser du bilder av menn over skrevs på snøskutere eller ATV-er på vei "ut i naturen", mens naturvennlig "utfart" til fots eller på sykkel med ho mor som fører an, havner i skyggen. Hva slags signaler er det vi gir til våre etterkommere?

Er jeg medlem?

**Sammen står vi
sterkere i kampen
for natur og miljø.**

**Bli med i
naturvernfamilien!**

**Familiemedlemskap:
Melder du inn hele familien, får ett barn
gratis medlemskap i Miljøagentene!**

For å inngå familiemedlemskap kan du

- Fulle ut skjemaet på www.naturvernforbundet.no/medlem
- Sende e-post til medlem@naturvern.no
- Ringe oss på telefon 23 10 96 33

Husk å oppgi navn og fødselsdato på alle som skal bli medlem. Husk også å si fra dersom et barn skal ha gratis medlemskap i Miljøagentene.

**Norges
Naturvernforbund**
Friends of the Earth Norway